

Урок па беларускай мове ў 6 класе

Тэма: Адмоўныя займеннікі, іх змяненне, утварэнне, правапіс

Мэта: 1. Стварыць умовы для асэнсавання вучнямі спецыфікі значэння адмоўных займеннікаў у кантэксце, дапамагчы засвоіць вымаўленне і правапіс, формы змянення, спосаб утварэння, сінтаксічную ролю ў сказе, сэнсавастылістычную ролю ў тэксце.

2. Выпрацоўваць уменні вызначаць адмоўныя займеннікі ў тэксце, састаўляць сказы з адмоўнымі займеннікамі, вызначаць іх марфалагічныя прыметы, сінтаксічную і сэнсавую ролю ў сказе і тэксце; развіваць вуснае маўленне вучняў, маўленчыя і творчыя здольнасці.

3. Ствараць умовы для выхавання цікавасці да духоўнай спадчыны беларусаў.

Тып урока: камбінаваны.

Форма: урок-даследаванне.

Абсталяванне: памятка-дапамаганка, тэксты, карткі-заданні, мультымедычныя сродкі, падручнік, куточак "Залацінкі мудрасці", эпіграф.

Ход урока

I. Арганізацыйны момант.

Слова настаўніка.

- Я вітаю тых, хто любіць спяваць.
- Я рада бачыць тых, хто займаецца спортам.
- Мне прыемна сустрэцца з тымі, хто любіць вандраваць.
- Я кажу "Добры дзень" усім тым, хто сёння завітаў да нас у клас.
- Звярніце, калі ласка, увагу на гэтыя кветкі(слайд). Адны з іх прыгожыя, яскравыя, яны цвітуць і радуюць вока. А другія, наадварот, амаль засохлі. Як вы лічыце, што з'яўляецца прычынай такой розніцы?
 - Многае ў свеце і наогул у жыцці залежыць ад нашых адносін да ўсяго, што нас акружае. І я веру і спадзяюся, што сёння на ўроку вы будзеце такімі яскравымі кветкамі. І ваша непаўторнасць і шчырасць дапаможа нам у сумеснай працы.

II. Актуалізацыя ведаў.

– Давайце дамовімся, мае даражэнькія, што вы ўсе сёння маладыя пачынаючыя навукоўцы, а я – ваш кіраўнік.

Я ўпэўнена, што наша сустрэча будзе цікавай, нашы адкрыцці – радаснымі, а вынік працы – плённым і зразумелым для ўсіх.

Як кіраўнік нашай даследчай установы хачу зараз праверыць, ці маеце вы права быць навуковымі супрацоўнікамі. І для гэтага прапаную гульнію "Так ці не": так – 1, не – 0.

1. Займеннік – гэта самастойная часціна мовы, якая ўказвае на прадмет, прымету і колькасць, не называючы іх.

2. Усе займеннікі змяняюцца па родах і ліках?

3. У сказе займеннікі выступаюць у ролі розных членаў сказа?

4. Я, ты, мы, вы, самы – гэта ўсе асабовыя займеннікі?

5. Зваротны займеннік не мае назоўнага склону?

6. Прыстаўка абы– з няпэўнымі займеннікамі пішацца разам?

– А цяпер хуценька агучце, што ў вас атрымалася.

У вас атрымалася: 101010. Значыць, вы ўсе супрацоўнікі нашага даследчага інстытута.

2. Падвядзенне да тэмы.

– Кожны з нас кіруецца адпаведнымі прынцыпамі, якія яму дапамагаюць.

І я прапаную вам скласці дэвіз нашага ўрока.

На дошцы на асобных лістах хаэтычна расстаўлены словы. Трэба іх па парадку размеркаваць. Складзены сказ з рассыпаных слоў запішыце ў сшытак. *"Нічога не робіцца само сабою"*.

1. Зачытайце атрыманы сказ і растлумачце яго сэнс.

2. Знайдзіце словы, у якіх схаваны арфаграмы.

3. Назавіце займеннікі ў сказе.

4. Знайдзіце той займеннік, пра які мы **нічога** не ведаем

– Так, пачынаючыя навукоўцы, перад намі новае даследаванне. Якое?

III. Знаёмства з новай тэмай.

I. Самастойнае набыццё ведаў.

– Любое даследаванне пачынаецца з тэарэтычных ведаў. Наша тэарэтычная лабараторыя пачынае сваю работу. Калі ласка, звярніцеся да падручніка с. 208.

А я ў гэты час кожнаму з вас даю памятку-дапамаганкі.

(Работа ў парах: ты мне, я табе).

– Мы справіліся з тэарэтычнай часткай нашага даследавання, а любую тэорыю трэба падмацоўваць практыкай. Чым мы зараз і займёмся.

IV. Замацаванне.

1. "Бюро знаходак". *(Праца з тэкстам у парах).* На кожную парту даюцца тэксты.

Заданні: 1. *Дакажыце, што гэта тэкст.*

1. *Вызначце тэму і асноўную думку.*

2. *Знайдыце адмоўныя займеннікі.*

3. *Вызначце іх ролю ў тэксце.*

4. *Ці часта адмоўныя займеннікі сустракаюцца ў тэкстах?*

Для 1 рада

Вясновым ранкам я выйшаў на бераг Нёмана. Нідзе нікога не было бачна. З-за Нёмана чуліся галасы кнігавак. Нішто не перашкаджала час ад часу булькатаць імклівай вадзе. Буслы, нічым не ўстрывожаныя, спакойна заклекаталі: "Сустракайце, мы прыляцелі на родныя гнёзды!".

Для 2 рада

Красавік. У хвойніку заспявалі берасцянікі. Ніхто не перашкаджае іх спеву. На ўзлеску нікога не відаць. Блакітнымі агеньчыкамі мігцяць пралескі. Што за цуды можна ўбачыць у гэты час!

Для 3 рада

Вясна пачалаася неяк раптоўна. У небе заспяваў жаваранак. Людзі, якія чулі гэты дзіўны спеў, спыняліся. Але ніхто не мог адшукаць яго ў яркім вясновым блакіце. Жаўранкавым спевам звінела ўсё наваколле.

2. "Канструктары". Праца з карцінай.

– Любы даследчы інстытут не абыходзіцца без эксперыменту. Мы таксама паспрабуем правесці эксперымент. Перад вамі карціна мастака А.Бруно. Паглядзіце ўважліва і скажыце, якая пара года адлюстравана. ?

– Так Анатоль Бруно паказаў "Надыход вясны".

– А ці ведаеце вы, святкаванне якога народнага абраду прыпадае на заўтрашні дзень, 14 сакавіка? (Гуканье *вясны*). Калі ласка, апішыце яе некалькімі сказамі. Увага! У тэкстах павінны быць адмоўныя займеннікі.

– Пасля *самастойнай работы* зачытваюцца 2-3 тэксты.

– Дзеці, а якія па разрадах былі ў тэкстах займеннікі?

3. "Фантазёры"

– Кожны даследчык - гэта маленькі фантазёр. Давайце паспрабуем пафантазіраваць на тэму "**Калі б я быў..., то...**", ужываючы толькі адмоўныя займеннікі. Сказ дапісвае кожны з вас, але кожная лабараторыя выконвае сваё заданне.

– *Напрыклад: Калі б я была чараўніцай, то нікога не пакінула б у бядзе.*

1 лаб.- Растлумачыць правапіс адмоўных займеннікаў.

2 лаб. - Вызначыць сінтаксічную ролю адмоўнага займенніка.

3 лаб. -Марфалагічныя прыметы адмоўнага займенніка.

(Даю карткі з адмоўнымі займеннікамі: ніякі, нікая, ніхто, нікога, нічым, ні пры якім, ні пры якіх, ніякаму, ні з кім, нічога).

– На жаль, працэс нашага даследавання падышоў да свайго завяршэння. Мы сёння ўсе стараліся. Усе працавалі плённа. І пераканаліся ў тым, што "**нічога не робіцца само сабою**".

V. Падвядзенне вынікаў

– А цяжка вам было рабіць даследаванне, праводзіць эксперыменты?

– А якім яно было? Падбярыце да назоўніка **даследаванне** прыметнік.

Напрыклад, для мяне даследаванне было **плённае**.

– Я задаволена вашымі адказамі, і прапаную прадоўжыць даследаванне займенніка дома.

VI. Д.з. с.209, пр.401. або падрыхтаваць паведамленне на тэму "Гуканье

вясны".

– На развітанне я кожнаму з вас на памяць аб нашай сустрэчы хачу падарыць кветку шчасця. *(Дорыцца кветка з пажаданнямі).*